

Variabilní a fixní náklady

Příklad:

Představte si, že máte v garáži hrnčířský kruh a po večerech vyrábíte různé hrnky, vázy a podobné nádoby. Tak vás to baví, že sedíte u hrnčířského kruhu v jednom kuse a za každého počasí. Venku mrzne, jako když praští, ale vy si v garáži pěkně topíte a tak vám to nevadí. Dohodli jste se s blízkým obchodem s keramikou, že mu dodáte 1000 hrnků a 500 váz. Na to však potřebujete mnohem více hlíny a vody, než na jednu vázu pro sousedku. Také vám to asi zabere spoustu času a budete s tím mít kupu práce. Tohle všechno jsou **variabilní náklady**, protože záleží na tom, kolik kusů budete vyrábět. Když to všechno dokončíte a odvezete do obchodu, můžete si chvilku vydechnout. Dokonce vám zbyla ještě nějaká hlína a voda. Ale venku stále mrzne a tak musíte pořád topit, aby vám hlína a voda nezamrzla. Také musíte dál platit nájem za garáž, jinak vás majitel vystěhuje. A přitom nevyrobíte ani jeden hrnek či vázu. A právě tohle jsou **fixní náklady**. Vznikají bez ohledu na to, zda právě vyrábíte či nikoliv. A vy s nimi musíte počítat, musíte je platit, jinak by se váš podnik dostal do vážných ekonomických problémů.

Variabilní (proměnné) náklady

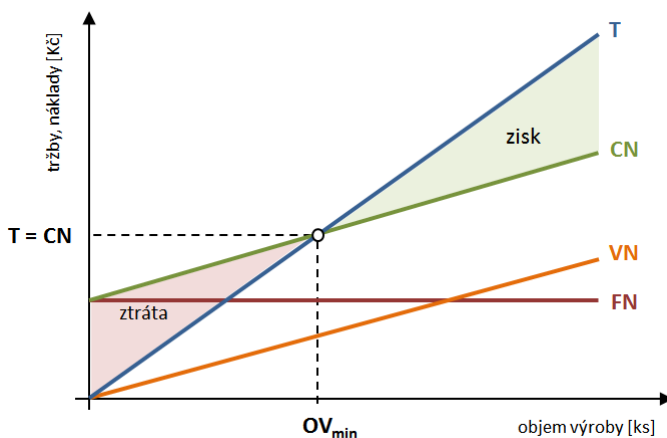
jejich výše závisí na objemu výroby. Čím více toho vyrobíme, tím vyšší tyto náklady budou.

Fixní (stálé) náklady

nezávisí na objemu výroby. Musíme je vynakládat vždy ve stejné výši, ať vyrobíme jeden nebo milion kusů.

Bodu zvratu (minimální objem výroby)

je takový počet prodaných výrobků nebo takové množství poskytnutých služeb, kdy nám tržby z nich plynoucí přesně pokryjí veškeré vynaložené náklady. A s každým dalším prodaným kusem pak přichází to, o co se každý podnik snaží. Začneme generovat zisk.

FN .....fixní náklady
 VN .....variabilní náklady
 CN.....celkové náklady (variabilní + fixní)
 T .....tržby
 OV_{min} .....minimální objem výroby

$$\text{minimální objem výroby [ks/měsíc]} = \frac{\text{fixní náklady [Kč/měsíc]}}{\text{cena [Kč/ks]} - \text{variabilní náklady [Kč/ks]}}$$

Přímé a nepřímé náklady

Příklad:

*Zůstaneme ještě chvíli v naší hrnčířské dílně. Abyste mohli vyrobit hrnek nebo vázu, potřebujete svoje ruce, hrnčířský kruh, nějakou židli, světlo, teplo a v neposlední řadě hlínu a vodu. Kdo si chce zopakovat, co z toho je dlouhodobý a co oběžný majetek, má příležitost. Jednou večer vám to šlo od ruky a tak jste vyrobili hned 5 hrnků, 3 vázy a 1 džbán. Když to viděla vaše sousedka, zeptala se vás, za kolik jí prodáte jednu vázu. Můžete sice vystřelit cenu od boku, třeba podle toho, jak je vaše sousedka movitá, nebo za kolik se podobná váza prodává v hypermarketu. Ale bude lepší, když si spočítáte, jaké zdroje jste při výrobě této konkrétní vázy použili, jaké jste díky ní vygenerovali náklady. A jsme u přímých a nepřímých nákladů. Můžete naprosto přesně stanovit, kolik hlíny a vody jste spotřebovali na výrobu jedné vázy - to jsou **přímé náklady**. Dokážete však vyčíslit, kolik elektřiny jste kvůli této jediné váze spotřebovali? Jak moc jste přitom "opotřebovali" vaši garáž a hrnčířský kruh? Tady jsme narazili na **nepřímé náklady**. Víte sice, kolik platíte měsíčně za elektřinu a jak vysoký je třeba nájem za garáž. Ale bez podrobnějšího zkoumání nedokážete říci, kolik přesně si z toho "ukousla" váza pro sousedku.*

Přímé (jednicové) náklady

Ize je jednoznačně přiřadit k „jednici výkonu“, tedy ke konkrétnímu výrobku či službě

Nepřímé (režijní) náklady

vznikají všude tam, kde nelze vystopovat jejich souvislost s konkrétním výrobkem nebo službou (např. v oblastech administrativy, prodeje, údržby)

Alokace nákladů

je přiřazení nepřímých nákladů ke konkrétnímu výrobku nebo službě. Je třeba však postupovat obezřetně. Kdybychom náklady alokovali chybně, vedlo by to ke špatnému ekonomickému rozhodnutí.

Alokační klíč (cost driver)

je parametr, který výši nákladů přímo ovlivňuje. Když se tento parametr změní, změní se také výše nákladů. Alokačním klíčem může být např. počet hodin, litrů, kilometrů, počet osob, listů papíru, vydaných porcí atd. Fantazii se zde meze nekladou, musíme však být schopni hodnotu takového parametru vždy dobře změřit nebo spolehlivě odhadnout.

Profitabilita (ziskovost)

Alokace nepřímých nákladů slouží k tomu, abychom spočítali tzv. plné náklady, mohli je porovnat s tržbami a vypočítali profitabilitu. Jenom tak můžeme zjistit, které výrobky a služby nás skutečně živí, a na kterých jen proděláváme. A podle toho třeba upravit jednotlivé ceny. Nebo přestat něco úplně vyrábět.

Zapamatujte si, že...

1. Řízení nákladů je nejsnazší cesta k lepšímu hospodaření. Musí se to s nimi ale umět.
2. **Výpočet bodu zvratu** mi řekne, kolik toho musím vyrobit, abych neprodělával.
3. **Výpočet profitability** mi řekne, jaké výrobky a služby mě opravdu živí.